

WWF Verdens naturfond: Posisjon om vindkraft på land

(oppdatert november 2020)

Hva mener WWF om vindkraft?

For å løse klimakrisen trenger vi mer natur. Det er hovedkonklusjonen til FNs klimapanel sine siste spesialrapport om landområder¹. Den andre hovedløsningen på klimakrisen, som også er en utvetydig anbefaling fra FNs klimapanel, er at vi må kutte all bruk av fossil energi fra verdens energisystemer, og gå over til 100% fornybare kilder. Vind og sol er de to energikildene som gir oss best mulighet til å fase ut fossile brensler i global skala, og kan være gode klimatiltak.

Men, store nye energiprojekter får konsekvenser for naturen der de bygges. Når hensynene om *mindre utslipp og mer natur* møtes på bakkenivå, kan det oppstå konflikter. WWF mener vindkraftutbygging er en viktig del av løsningen på klimakrisen, men krever at det ikke gis konsesjoner til nye anlegg i inngrepsfri natur i Norge, eller i natur som er leveområder til truede arter. Videre mener WWF at Norge må satse på havvind.

Vindkraft er dessuten bare en av flere løsninger og må sees i sammenheng med andre kilder til fornybar energi, og ikke minst med energieffektivisering. I tillegg mener WWF at vi trenger overordnede planer for hvordan vi skal forvalte arealer i Norge, hvis vi skal klare å løse klimakrisen og naturkrisen på samme tid.

Hvorfor er vindkraft en klimaløsning?

Gitt dagens energiforbruk er det ikke behov for store mengder ny kraft i Norge. Men i dag kommer rundt 50% av all energien Norge bruker fra fossile energikilder. Statnett regner med at for å øke elektrifisering i Norge til rundt 78 prosent vil vi trenge rundt 40 TWh med ny energiproduksjon². I Norge er vindkraft på land dessuten blitt kommersielt lønnsomt.

EU må erstatte kull- og gasskraften med fornybar energi for å redusere utslippene. En høy andel av EUs klimautslipp kommer fra kraftproduksjon. Som i Norge vil elektrifisering av transport i Europa også bidra til økt behov for fornybar kraft. Å bygge ut vindkraft i Norge vil også kunne ha en klimaeffekt i Europa fordi vi er del av et større energimarked.

For at vindkraft skal være en klimaløsning, må strømmen som produseres erstatte fossil energi. Myndighetene må derfor lage en strategi og plan for hvordan økt fornybarproduksjon på norsk territorium skal gå til å fase ut fossil energibruk enten i Norge eller i andre land. I tillegg til strategier for elektrifisering og eksport må planen omfatte energieffektivisering i alle sektorer, for å frigjøre mer strøm som kan fase ut fossil energi.

WWFs krav til norsk vindkraftutbygging på land

- Det skal ikke bygges ut vindkraft som reduserer mengden inngrepsfri natur³ (mer enn 1 km fra tyngre tekniske inngrep), eller som forringer verneområder, naturtyper av nasjonal verdi (A), utvalgte naturtyper, truede naturtyper, nasjonalt viktige friluftsområder og utvalgte kulturlandskap.
- Det skal ikke bygges ut vindkraft hvis utbyggingen vil føre til oppstyking av viktige leveområder eller trekkområder for ansvarsarter, truede og prioriterte arter, og påvirke disse negativt.
- Konsekvensene for naturlig karbonlagring må inngå i vurderingen, og minimeres. I tilfelle reduksjonen av karbonutslipp som vindkraften fører til er liten i forhold til tapet av karbonlager og karbonlagring, bør konsesjon avslås.
- Hensynet til naturen må prioriteres og naturmangfoldloven må vektlegges tungt i konsesjonsprosessen. Et godt kunnskapsgrunnlag må ligge til grunn for beslutningen (§8), og føre-var prinsipp skal gjelde ved mangel på tilstrekkelig kunnskap (§9); det må tas hensyn til samlet belastning på økosystemet (§10); kostnader ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§11), og utbygging skal skje med minst mulig konsekvenser for naturen (§12).

¹ <https://www.ipcc.ch/srccl/>

² <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/et-elektrisk-norge--fra-fossilt-til-strom.pdf>

³ <https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/roller/naturkartlegging/Inngrepsfrie-naturomrader/>

- Urfolk har rett til å bli hørt og delta i beslutningstaking, planlegging og gjennomføring av prosjekter som kan påvirke deres rett til selvbestemmelse, deltakelse, menneskerettigheter og/eller juridiske, hevdvunne eller tradisjonelle bruk og forvaltning av land og naturressurser, og/eller deres kultur. Fritt og informert forhåndssamtykke (Free, Prior and Informed Consent, FPIC) fra rettighetshaverne, er et FN-prinsipp som skal følges i alle tilfeller der urfolk kan påvirkes av utbyggingsforslag. WWF mener at FPIC bør tolkes som at samtykke/godkjenning fra rettighetshavere er nødvendig for at en konsesjon skal kunne gis.
- For å stanse tap av natur må det innføres en ny ordning der all større utbygging i naturområder innebærer at utbygger må betale en avgift tilsvarende kostnaden ved å restaurere like mye natur av samme type som utbyggingen berører. En slik ordning bør omfatte alle utbygginger som er store nok til å utløse krav om miljøkonsekvensanalyse. Den vil ikke påvirke konsesjons- og planprosesser, men vil gjelde for prosjekter som blir godkjent. En slik naturavgift vil bidra til at naturinngrep får en kostnad, som blir høyere jo mer krevende det vil være å restaurere den eller de naturtypene som blir berørt. Ordningen bør være universell og gjelde både vindkraft og andre former for utbygging. Inntektene fra ordningen skal brukes til å finansiere restaurering av natur.

Hva innebærer WWFs krav?

Utbygging av vindkraft bør først og fremst foregå i områder som allerede er påvirket av utbygging og arealendring.

Konsesjonsprosessen som gir tillatelser for hvert enkelt vindkraftprosjekt må styrkes, og være åpen, ryddig, og basert på et godt kunnskapsgrunnlag der miljøkonsekvensene veier tungt i avgjørelsen. Det må legges til rette for god medvirkning fra alle parter som har interesse i saken, og NVE må ha nok ressurser til å ivareta sitt ansvar for å behandle konsesjonene på en tilfredsstillende måte.

Føre-var-prinsippet skal følges. Det skal ikke innvilges konsesjoner i områder dersom kunnskapen om naturen i området ikke er god nok. Vurdering av samlet belastning fra flere vindprosjekter på naturen i et område, må inkluderes i beslutningen.

Det må utvikles klare konsesjonsvilkår for hvordan utbygger ved avvikling skal restaurere vindkraftområder tilbake til opprinnelig kvalitet. Inntil en naturavgift slik WWF foreslår er innført, må det ved utbygging settes av kompensierende naturarealer av tilsvarende kvalitet som ikke skal bygges ut, men som beskyttes mot vesentlige inngrep fram til arealene som har blitt bygd ut har blitt fullstendig tilbakeført til opprinnelig kvalitet.

Dersom det kommer fram nye opplysninger i detaljplanen som ikke var i konsesjonsprosessen og som tilsier at prosjektet ikke bør gjennomføres, eller naturmangfoldloven ikke er ivaretatt godt nok, bør konsesjonen trekkes tilbake.

Konsesjonstillatelser for vind bør ha samme varighet som gjelder for vannkraft. Vannressursloven § 27 sier at konsesjonen bortfaller hvis ikke arbeidet er satt i gang senest tre år etter at den ble gitt. Det samme gjelder hvis arbeidet deretter blir innstilt i mer enn to år. Vassdragsmyndigheten kan forlenge fristen én gang med inntil tre nye år.

Vindkraftprosjektene som fikk konsesjon før 2020 er utdelt etter kriterier som er vesentlig svakere enn de WWF anbefaler. WWF anbefaler at disse konsesjonene vurderes på nytt dersom planene er endret betydelig etter at konsesjonen ble gitt, ny kunnskap om naturverdier i området har kommet til, naturkunnskap og naturmangfoldloven ikke er ivaretatt, eller prosjektet strider mot kriteriene for vindkraft over. Også konsesjonsgitte prosjekter må utvikles slik at de ikke skader sårbar og viktig natur.